

2008:48

Hagestad 117:1

Arkeologisk förundersökning, 2006

Helene Wilhelmson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2008:48

Hagestad 117:1

- förhistoriska boplatzlämningar

Arkeologisk förundersökning, 2006

RAÄ 15, 23, 105

Löderup, 1086

Ystad

Skåne län

Helene Wilhelmson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2008 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2008:48
ISSN 1651-0933

Omslagsfoto: Fynd från kulturlager i schakt 2, bl.a. slaggklump i bränd lera. Foto Helene Wilhelmson.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Hagestad 117:1- förhistoriska boplatzlämningar

Innehåll

Sammanfattning av undersökningsresultaten	5
Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Förundersökningen	6
Schakt 1	7
Schakt 2	8
Fynden	8
Sammanfattning	10
Tekniska och administrativa uppgifter	12
Referenser	12
Bilaga 1	13
Fyndlista	13

Fig 1. Skånekartan med Ystad kommun och Hagestad 117:1 markerat

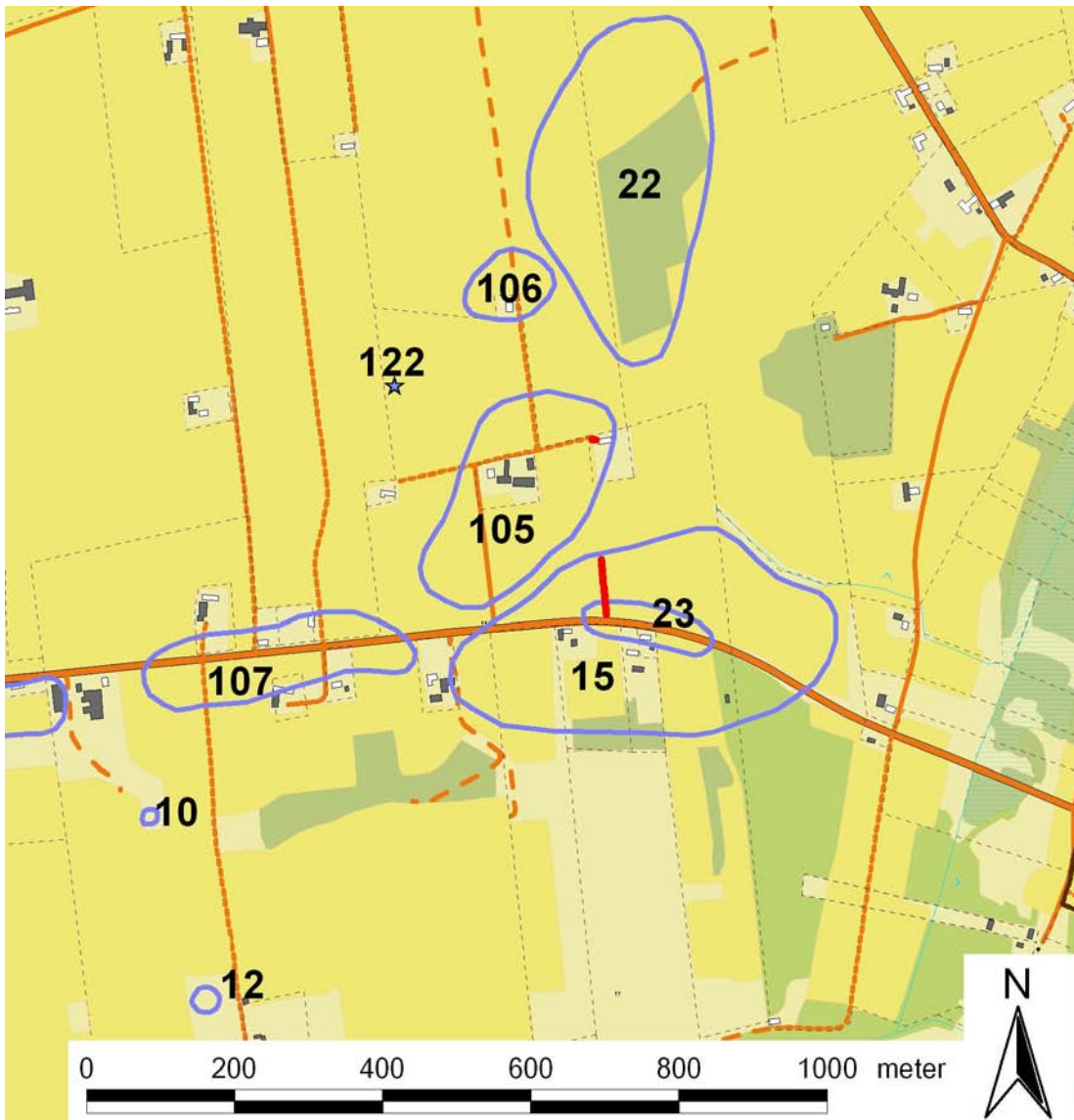

Fig 2: Hagestad med fornlämningar (blå kontur) och schakt (rött). Utdrag ur fastighetskartan blad 1D8i, 1D8j. Skala 1:10 000.

Sammanfattning av undersökningsresultaten

En arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning utfördes inom RAÄ 15, 23 och 105 på fastigheten Hagestad 117:1. Lämningarna, främst kulturlager och enstaka anläggningar, var av boplatsskarakter och påträffades inom samtliga berörda fornlämningar. Fynden som framkom gick inte att datera närmare än förhistorisk tid utom i kulturlagret i RAÄ 15/ 23 där en bit slagg i bränd lera gav en möjlig datering till brons-/järnålder.

Inledning

Med anledning av schaktningsarbete för anslutning av kommunalt avlopp inom fastigheten Hagestad 117:1 beslutade Länsstyrelsen i Skåne län att en arkeologisk förundersökning skulle utföras i samband med schaktningen då fornlämningarna RAÄ 105 och 15 skulle komma att beröras. Catherine Svensson vid Regionmuseet Kristianstad/ Landsantikvarien i Skåne utförde denna under 2006.06.26-2006.06.28.

Topografi och fornlämningsmiljö

Hagestad ligger på sluttningarna av ett höglänt parti som löper i öst-västlig riktning parallellt med Skånes sydkust. Det aktuella exploateringsområdet ligger på en svagt kuperad sandig slätt 5 m ö h nedanför Rytterskulle, med våtmarken Hagestads mosse i öster. Området är rikt på registrerade fornlämningar, främst förhistoriska boplatser.

På en sandig förhöjning ligger en förhistorisk boplat, RAÄ 105 (fig 2). I matjorden förekommer skärvsten, enstaka flintavslag, keramik, en fragmentarisk flathuggen flintskära och en skivskrapa. Fynden har hittats vid ytinventering. Ingen arkeologisk undersökning har företagits inom fornlämningen.

Fornlämningen RAÄ 15 rymmer ett antal förhistoriska boplatser enligt undersökningar företagna av Märta Strömberg. Exakt var inom ytan som Strömberg har påträffat de olika boplatserna (5 mesolitiska boplatser, 2 boplatser från bronsålder samt 4 boplatser från järnålder) är okänt. Inom RAÄ15 ligger även ett flatmarksgravfält, RAÄ 23 som Strömberg undersökt. Ett okänt antal brandgravar från brons-/järnålder ska ha då ha påträffats. Materialet från denna grävning är inte publicerat. Brandgravar från gravfältet ska även ha påträffats invid vägen när den byggdes på 1930-talet men det finns inga övriga uppgifter om dessa.

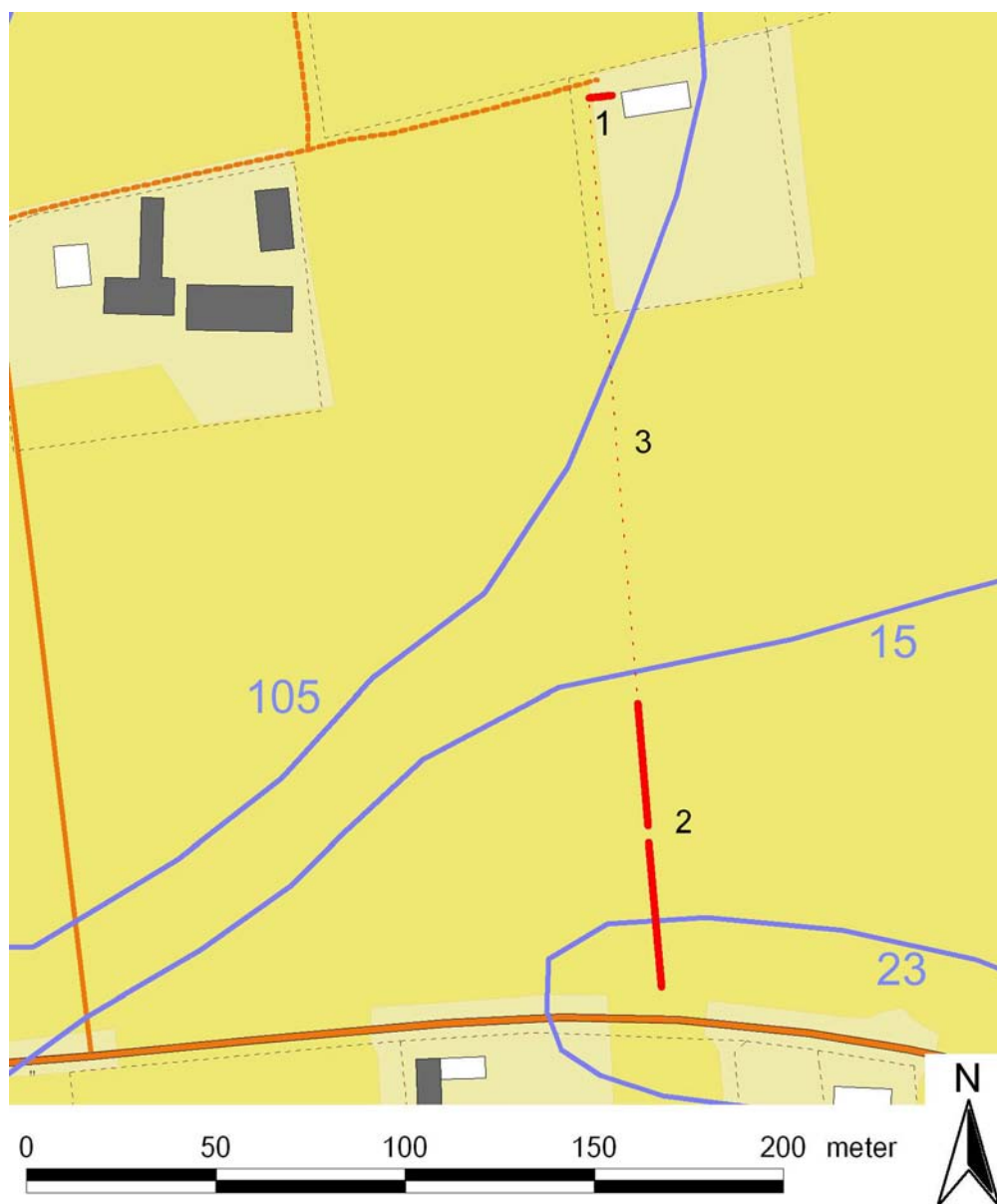
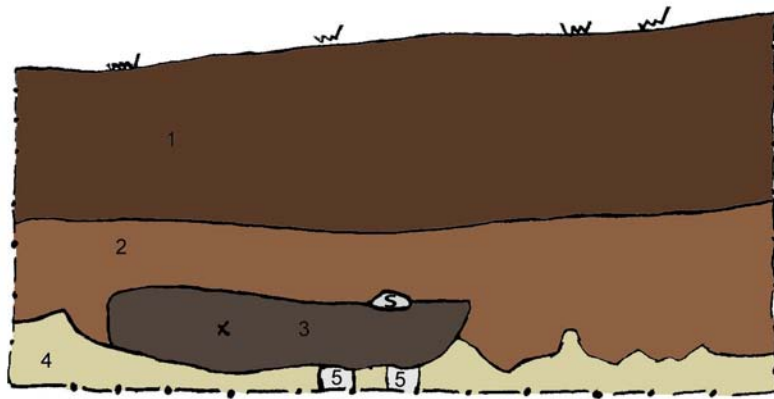

Fig 3: Schakten invid huset (1) samt på södra åkern (2) och plöjd sträcka för ledningen (3). Skala 1:2 000.

Förundersökningen

Ett schakt togs upp för att dra fram en vattenledning till det aktuella huset (schakt 1) (fig 4). Ytterligare ett sökschakt (2) drogs för att identifiera den befintliga kommunala ledning som man skulle ansluta till. Däremellan skulle ledningen plöjas ner för att minimera markingreppet (3). Trots att ett 70 m långt sökschakt gjordes påträffades inte vattenledningen medan arkeolog var på plats. Detta gjorde också att ytterligare en registrerad fornlämning, RAÄ 23, kom att beröras vilket inte var avsett från början.

1, Brun humös sand- matjord:

2, Brun humös sand, något ljusare/ sandigare än 1.
Äldre matjord? Möjliga årder-/plogspår i botten

3, Gråbrun humös sand, något melerad- grop.

4, Gulbeige sand-undergrunden

5, Rötter

x= vävtyngdsfragment
s= malstensfragment

Fig 4: Sektion mot N i schakt 1. Skala 1:20.

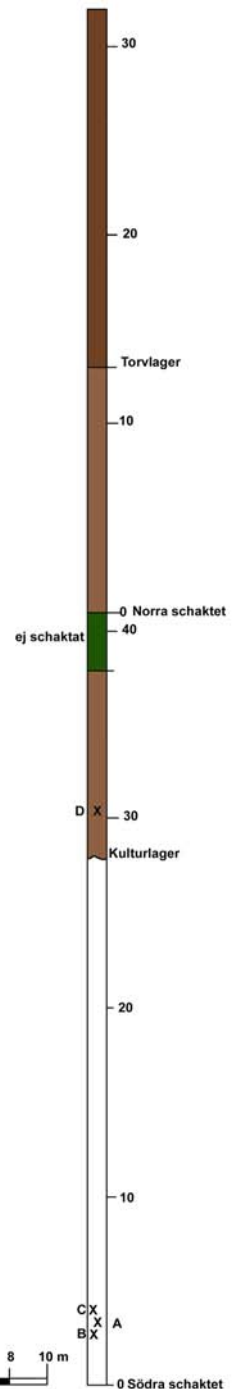

Fig 5: Principskiss över schakt 2. A, B, C, D är härddar. Skala 1:400.

Schakt 1

Det schakt som togs upp för anslutning av vatten till huset var cirka 6 m långt och 90 cm brett med ett djup kring 1 m. Kulturlager samt en anläggning framkom vid schaktningen. Anläggningen, en grop, undersöktes endast delvis i schaktväggen och fynd av ett vävtyngdsfragment och ett fragment från en malsten/löpore påträffades. En sektion i schaktväggen dokumenterades (fig 4).

Schakt 2

Schakt 2 skulle egentligen bara varit ett kort sökschakt för att lokalisera befintlig kommunal vattenledning. Vattenledningen var dock mycket svår att hitta och påträffades inte under den tid arkeolog var närvarande. Sammanlagt undersöktes 70 m schakt uppdelat i en nordlig och en sydlig del med 3 m emellan (fig 3, 5).

Det södra schaktet var 0,8-1 m brett och djupet varierade mellan 0,4 m längst i söder till 1,6 m i norr. Matjorden var cirka 20-25 cm djup. På en mindre höjdrygg i schaktets sydligaste del påträffades tre härdar strax under matjorden. Hård A var cirka 60 cm i diameter. Ytterligare två härdar, B och C, undersöktes i sektion i schaktväggen (fig 6). Hårdarna hade mörkt grå-gråbrun humös sandig fyllning med skörbränd sten. Inga fynd påträffades i någon av härdarna.

I slutet av det södra schaktet framträdde ett kulturlager gradvis, troligen på slutningen ner mot ett äldre fuktområde (fig 6, 7). Under 20-25 cm matjord låg ett sparsamt fyndförande kulturlager med gråbrun svagt humös sand som skiftade mycket i tjocklek med ett maxdjup på 1 m. Lagrets begränsning mot undergrunden var något oregelbunden och det gav intryck av att vara vattenavsatt. Ytterligare en hård, D, framkom under kulturlagret på ett djup av cirka 1 m under befintlig marknivå. Härden var cirka 50 cm i diameter och 10 cm djup. I den halva som grävdes fanns skörbränd sten och gråsvart humös sand men inga fynd.

Det norra schaktet tog vid 3 m från där det södra slutade och löpte vidare i 32 m mot norr. Schaktet var cirka 0,8-1 m brett och som djupast 1,6 m. Under 20-25 cm matjord kom ett kulturlager/äldre matjordshorisont som var cirka 80 cm tjock. Ett fuktområde med torv tog vid efter 13 m.

Fynden

I gropen som påträffades i kulturlagret i schakt 1 fanns två fynd (fig 8). Ett fragment som verkar komma från en mycket liten vävtyngd samt ett fragment av en malsten eller möjligen en större löpare. Fynden är av allmän boplatsskaraktär och kan inte dateras närmare än förhistorisk tid.

Kulturlagret i schakt 2 innehöll sporadiskt med fynd. Ett par keramikfragment låg strax under matjorden i lagret. I övrigt framkom ett flintavslag av sydskandinavisk flinta, några klumpar bränd lera samt en bit slagg i bränd lera (fig 8). Slaggklumpen skulle kunna vara ett ugnfragment då leran var väl sintrad och bör dateras till brons-/järnålder. De övriga fynden passar dock även in på neolitikum. Möjligen kan lagret dateras snävare än förhistorisk tid till brons-/järnålder.

En mindre mängd djurben påträffades någonstans i våtmarksområdet i den norra delen av schakt 2 vid vidare schaktning utan arkeolog närvarande. Benen är troligen från torvlagret sett till skick och patinering. Vid en snabb översyn (utan tillgång till referenssamling) har ett par fragment identifierats. Två höger lårben

Fig 6: Härd A (ovan tv), B (nedan tv) och C (nedan th) samt vy mot norr i schakt 2 (södra delen) (ovan th). Foto Catherine Svensson.

Fig 7: Norra delen av schakt 2 med våtmarken, vy mot söder. Foto Catherine Svensson.

från hund utan helt fastvuxna epifyser (ledändar) kommer från två hundvalpar av mellanstor/stor storlek, troligen under eller kring 1,5 års ålder (Boessneck, UÅ). Det mest välbevarade av benen har relativt tydliga slaktspår på skaftet (fig 9). En del av en underkäke är också från hund och skulle möjligen kunna vara från en av de två valpar som lärbenen kommer från eller ytterligare en individ. Underkäksfragment finns även från svin (ej fullvuxen) och en större idisslare. Lite sämre bevarade fragment av ett mycket stort horn från hjortdjur (troligen älg) fanns också bland det insamlade materialet (fig 10). Det är mycket svårt att uttala sig om datering av benfynden då fyndomständigheterna är något osäkra men med tanke på fornlämningen och benens karaktär skulle de kunna vara förhistoriska.

Sammanfattning

Tre registrerade fornlämningar berördes av de aktuella markarbetena. Boplatslämningar med kulturlager och anläggningar påträffades i alla schakt.

I schakt 1 undersöktes RAÄ 105. Här påträffades boplatslämningar i form av kulturlager och en anläggning. Lämningarna kunde inte dateras närmare än förhistorisk tid.

Med schakt 2 korsades både RAÄ 15 som utgörs av förhistoriska boplatser och brandgravfältet RAÄ 23. I det 70 m långa schaktet framkom härdar och kulturlager samt våtmark med torv. Lämningarna var koncentrerade till de södra och mellersta delarna av schaktet. Härdarna längst i söder låg direkt under matjorden och tolkas som boplatslämningar tillhörande RAÄ 15. Kulturlagret var mycket mäktigt, upp till 1 m djupt på sina ställen. Fynden i kulturlagret var av allmän förhistorisk karaktär undantaget en slagglump (möjligen ett ugnfragment) från brons-/järnålder. De djurben som påträffades i våtmarken skulle kunna vara förhistoriska och kom bla från hund, svin och större idisslare.

Kristianstad 2008-08-01

Helene Wilhelmson

Fig 8. Fragment av malsten/löpare och vävtyngd från schakt 1 t.v. och fynd från kulturlagret i schakt 2 med blå slaggklumpen med bränd lera (i mitten) t.h. Foto Helene Wilhelmson.

Fig 9. De två lårbenen från hund t.v. och närbild på parallella slaktspår på det bäst bevarade av dem (dorsalt) t.h. Foto Helene Wilhelmson.

Fig 10. Horn. Foto Helene Wilhelmson.

Tekniska och administrativa uppgifter

Socken/socken nr:	Löderup/1086
Kommun:	Ystad
Ekonomisk karta:	1D8j
RAÄ nr:	15, 23, 105
Lst dnr:	431-26521-06
Regionmuseets dnr:	K120.20-262-06
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Fälttid:	12,5 tim
Kostnadsansvarig:	Ystads kommun
Personal:	Catherine Svensson
Rapportansvarig:	Helene Wilhelmson
Dokumentationsmaterial:	foto, ritningar
Fynd:	LUHM nr 31870

Dokumentationsmaterialet förvaras på Regionmuseet Kristianstad.

Referenser

Boessneck, J. UÅ. *Arkeo-osteologiska övningar*. Bearbetat av NG. Gejvall. Opubl kompendium.

Bilaga 1

Fyndlista

Fnr	Kontext	Material	Typ	Vikt (g)	Antal	Anmärkning
1	Schakt 1, grop	Bränd lera	Vävtyngd	9	1	Fragment av mkt liten vävtyngd, del av hålet i mitten bevarat
2	Schakt 1, grop	Sten	Malsten/löpare	142	1	Fragment med slipyta. Del av malsten eller möjligen större löpare
3	Schakt 1, lösfynd	Bränd lera	fragment	3	1	Slätad yta, lösfynd vid schaktning
4	Schakt 1, lösfynd	Keramik	fragment	4	2	Svartbränt tunt gods och grövre
5	Schakt 2, kulturlager	Keramik	fragment	23	16	Rödbränt, medeltjockt-tunt gods finmagrat
6	Schakt 2, kulturlager	Flinta	avslag	2	1	Sydsandinavisk flinta, vitpatinerat
7	Schakt 2, kulturlager	Bränd lera	fragment	30	8	Två röda klumpar resten gul/orange
8	Schakt 2, kulturlager	Slagg/metall	slagg/metall	10	1	Relativt tung klump med metall/slagg i bränd lera
9	Schakt 2, våtmark	Ben	djurben	96	2	Två nästan hela lårben-båda höger, juveniler, trol hund, slakt-/flåspår på ena
10	Schakt 2, våtmark	Ben	djurben	45	1	Halv underkäke utan tänder, trol hund
11	Schakt 2, våtmark	Ben	djurben	70	1	Del av underkäke med tänder, ej alla tänder frambrutna-juvenil, svin
12	Schakt 2, våtmark	Ben	djurben	52	1	Del av underkäke, större idisslare (ej får/get/rådjur)
13	Schakt 2, våtmark	Ben	horn	466+79	2	Mkt tungt fragm av större hornbas bla rosenkrans + stor horntagghjortdjur (trol älg)
14	Schakt 2, våtmark	Ben	djurben	240	8	Div fragm av rörben till små och större djur, ej bestämda till art, ev också från hund+större idisslare

Regionmuseets rapportserie 2008

Kulturmiljö

1. Vä söder om S:ta Gertrud, Vä sn, FU, Jan Kockum, 2007
2. Kv Södra kasern 2 i Kristianstad, Kristianstad, FU, Jan Kockum 2007 – 2008
3. Gör en kyrka någon skillnad? DK, Åsa Alftberg & Lotta Eriksson, 2007
4. Kärnkraftens fysiska miljöer, Förstudie, Henrik Borg, 2008
5. Eslövs medborgarhus, Eslöv, AK, Helena Nilsson och Anna Rabow, 2005
6. Barsebäcks kyrka - installation av nytt värmesystem, Barsebäcks sn, AK, Kristina Nilén, 2007
7. Fjälkestads kyrka - invändig renovering, Fjälkestads sn, AK, Emelie Petersson & Helena Nilsson 2006
8. Krapperups alléer, Brunnby sn, KA, Patrik Olsson, 2008
9. Västra Nöbbelövs kyrka - utvändig renovering etapp 1, V. Nöbbelövs sn, AK, Helena Nilsson och Emelie Petersson, 2006
10. Folkestorps bränneri, Vårdplan, 2007-2008, Henrik Borg & Bengt Spade
11. Glimmingehus - kulturhistorisk värdebeskrivning, Vallby sn, KA, Kristina Nilén, 2008
12. Vikingatida silver från Kiaby, Kiaby sn, Bertil Helgesson, 2008
13. Norra Mellby kyrka, Norra Mellby sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2007 – 2008
14. Brönnestad kyrka, Brönnestad sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2007 – 2008
15. Södra Björstorps dammar, Brösarps sn, AF, Lotta Eriksson, Bertil Helgesson & Niclas Hansson, 2008
16. Munken 6, Åhus sn, FU+SU, Helén Lilja, 2000-2002
17. Gualöv 61:113. Gualöv sn, AU, Jan Kockum, 2008.
18. Stakethandboken – att gjuta ett Bromöllastaket, Katarina Olsson & Jimmy Juhlin Alftberg, 2007
19. Jordkällare i Lurebygget, AK, Perstorps sn, Katarina Olsson, 2007
20. Anna på Klinten. – BMU, Västra Karups sn, Paul Hansson, 2007
21. Aosehus, Åhus sn, UN, Jan Kockum, 2007
22. S:t Olofs station, S:t Olofs sn, AK, Katarina Olsson, 2007
23. Vårdplan för området kring Pannehuset, Andrarums sn, KA, Anna Rabow och Jimmy Juhlin Alftberg 2007-2008
24. Gravfälten vid Vä, Vä sn, AU, Tony Björk, 2008
25. Öllsjö 7:1, Skepparslöv sn, AU, Anders Edring, 2008
26. Hammar 9:21, Nosaby sn, AU, Anders Edring, 2008
27. Magasinet i Svalöv, Svalövs sn, BMU, Henrik Borg, 2008
28. Träne kyrka, Takrestaurering, Träne sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2007
29. Uppåkra kyrka, FU, Bertil Helgesson, 2008
30. Osby kyrka - läktarunderbyggnad och ledningsschakt, Osby sn, AK & FU, Lotta Eriksson & Jan Kockum, 2007-2008
31. Vä 2:12 - Väby gård, Vä sn, FU, Catherine Svensson, 2008.
32. Bälteberga 1:3, Vårdplan 2007-2008, Ottarps sn, Henrik Borg, Kristina Nilén, Anna Rabow, 2007-2008
33. Bland tobak och textil i Dösjebro, Västra Karaby sn, DK, Henrik Borg, 2008
34. Ignaberga gamla kyrka - invändiga arbeten, Ignaberga sn, AK, Helena Nilsson & Lotta Eriksson, 2007-2008
35. Från Härlöv till Ringelikors, Kristianstad, AU, Tony Björk, 2008
36. Härlöv 50:27 & 50:53, Kristianstad, FU, Jan Kockum, 2008
37. Taktäckning Bondrumsgården, Fågeltofta sn, AK, Helen Carlsson, 2008
38. Allhelgonakyrkan på Ven, omläggning av torntak samt omfogning av tornet, S:t Ibb sn, AK, Anna Ligoura, 2007
39. Kulturresevat i Skåne, KA, Paul Hansson o Patrik Olsson o Johan Dahlén, 2001
40. Västra Torpus kyrka, Västra Torups sn, AK, Emelie Petersson och Anna Rabow, 2007
41. Boplats vid Linderödsåsen, Degeberga 26:3, FU, Helén Lilja, 2008
42. Pegelhuset – restaurering av exteriören, Ystad sn, AK, Anna Ligoura och Mia Jungskär, 2005
43. Yngsjö 4:248, Åhus sn, FU, Helene Wilhelmsson, 2008
44. Burlövs gamla kyrka, utvändig renovering, Burlövs sn, AK, Petter Jansson 2005- 2006
45. Munkarps kyrka, ut- och invändig renovering, Munkarps sn, AK, Petter Jansson 2005- 2006

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggnadsark-dokumentation

46. Trekungahuset, Malmö sn, AF, Paul Hansson 2007
47. Maglö, AK, Cecilia Pantzar 2003
48. Hagestad 117:1- förhistoriska boplatslämningar, Löderup sn, FU, Helene Wilhelmson, 2006

